

President Toomas Hendrik Ilves pani täna, Teise maailmasõja Euroopa lahingute lõpu aastapäeval, Maarjamäel pärjad kõigi Teises maailmasõjas langenute mälestuseks ning esines vabadusvõitlejate liidu korraldatud sõja lõppemise mälestusüritusel:

”Täna tähistame Euroopas Teise maailmasõja lõppu. Me mälestame kõiki Teise maailmasõja ohvreid. Kõiki meie kaasmaalasi, kes ei tulnud tagasi sellest kohutavast sõjast.

Totalitaarsete režiimide ambitsioonidest ning Hitleri-Stalini sobingust puhkenud Teine maailmasõda sai võimalikuks just tänu totalitaarsete režiimide jultumusele ning demokraatlike riikide suutmatusele peatada neid ideoloogiaid ja riike.

Seetõttu on oluline meeles pidada, et moraal ja eetika on jagamatud väärtused ka rahvusvahelises suhtlemises ning nende eiramise puhul ei tohi pilku kõrvale pöörata.

Kui me seda teeksime, siis võidaksime küll ehk ühe muretu õhtupooliku, kuid mitte rahulikku homset päeva.

Ülemöödunud sajandist pärit geopoliitiline mõtlemine, kus julgeoleku pidi tagama mitte võrdne partnerlus, vaid regionaalne domineerimine, ei taga turvalist maailma.

Natsi-Saksamaa kui ühe totalitaarse režiimi purustamine tõi kaasa uue Euroopa sünni. Sellise Euroopa, kus eilsed vastased leppisid ja andestasid üksteisele ning koondusid hiljem liitu, mida me täna tunneme maailma ühe mõjukama ühenduse, Euroopa Liidu nime all.

Sellist Euroopat sai rajada vaid moraalsetele põhimõtetele ja vabadusele, sest just nimelt põhimõtete eiramine ja vabaduse puudumine olid kaasa toonud Teise maailmasõja puhkemise.

Eesti jaoks ei tähendanud maikuu algus 1945. aastal vabaduse ja rahu saabumist.

Meie ning paljud Ida- ja Kesk-Euroopa riigid suruti pikkadeks aastakümneteks raudse eesriide taha, tagasi okupatsiooni haardesse.

Meie riigi lipp kerkis sõja järel üleilmse julgeoleku hoidmiseks loodud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peakorteris ees alles poole sajandi pärast. Võõrväed lahkusid Eestist veelgi hiljem, 31. augustil 1994. aastal. Siis, kui piltlikult öelda, oli ka Teine maailmasõda Eesti jaoks lõplikult lõppenud.

Eesti kaotused selles sõjas olid määratult suured. Olles ise mitte sõdiv pool, vaid sõja käigus okupeeritud riik, kaotasime me Teises maailmasõjas oma iseseisvuse ja viiendiku oma rahvastikust.

Selle valusa mineviku ületamiseks on vajalik leppimine. Et me suudame austada kõigi selle sõja ohvrite mälestust. Sest Teise maailmasõja hind oli paljudele rahvastele väga ränk.

Aga, rõhutan ma, me ei tohi unustada Eestile osaks saanud ülekohtu ja leppida nendega, kes panid sõja ajal toime kuritegusid oma ja teiste rahvaste vastu. Samuti ei saa keegi meilt oodata leppimist inimvaenulike ideoloogiatega ja režiimidega, mis Teise maailmasõja valla päästsid.

Paljud eestlased ei saanud Teises maailmasõjas valida poolt. Eesti enda alla painutanud võõrad võimud sundisid meie mehi sõdima võõras mundris. Mul on väga kahju, et Eesti toonane valitsus ja poliitikud ei andnud võimalust meie sõjameestele võidelda oma rahva vabaduse eest oma mundris. See oli ränk viga, mida ei tohi enam korrata.

Täna langetan ma pea mälestamiseks neid kaasmaalasi, kes Teise maailmasõja ajal ühinesid võitlusesse ja uskusid võimalusse taastada Eesti Vabariik. Nüüd teame, et see võitlus jäi tollases maailmas piisava mõistmise ja poolehoiuta. Kuid meie meestele andis – selles lootusetus olukorras – vaprust ja kindlust usk oma riiki.

Ma tänan teid teie vaprust ja usu eest.

Nüüd teame sedagi, et toonane lootusetus oli lõpeks vaid näiv, sest me oleme riigina säilinud ja ükski võõrvõim ei ole Eesti pinnal suutnud tegelikult võita.

Mõelgem täna, Teise maailmasõja Euroopa lahingute lõpupäeval, kõigile Eestist pärit sõja ja okupatsioonide ohvritele, kes puhkavad Saksamaa ja Venemaa sõjakalmudes, Tartumaal, Siberi tundras, Kuramaal, Narva ja Tallinna vahel, Läänemere põhjas ning veel paljudes kodustes või võõrastes paikades.

Eesti Vabariik on neile ülim mälestusmärk, mida me eales püstitada saaksime. Eesti Vabariik kui vaba riik, meie tegude ja tahte looming. Oma kibedast minevikust peame kaasa tooma järeltuse, et meil on kohustus tulevase Eesti vastu.

Langetan pea kõigi Teise maailmasõja ohvrite ees.”

Vaata ERR videot: [Ilves: moraal on rahvusvahelises suhtluses oluline väärtus](#) .

Vabariigi Presidendi Kantselei
avalike suhete osakond
tel 631 6229